

Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1995

Age and sex ratio among raptors migrating past the Falsterbo peninsula in the autumn of 1995

Nils Kjellén

Meddelande nr 177 från Falsterbo Fågelstation

För tionde året i följd studerades rovfågelsträcket i Falsterbo med ambition att bestämma kön och ålder hos så stor andel av fåglarna som möjligt. Bakgrund för projektet (Kjellén 1988) och resultat från de första åtta åren (Kjellén 1995 och tidigare) har publicerats i Anser, medan en utvärdering av de fem första åren redovisades i Ornithologia Scandinavica (Kjellén 1992). Projektet administreras av författaren och har under året finansierats med anslag från Nils Olof Berggrens fond.

Fältningsarbete och bearbetning

Under perioden 1 augusti till 20 november kunde daglig bevakning av sträcket upprätthållas. Räkningar har skett från gryningen och så länge något påtagligt sträck noterats. Observationsplats har, främst på grund av vindriktningen, valts så att en så stor del av sträcket som möjligt kunnat studeras närmare. Detta innebar i många fall förflyttningar mellan olika observationsplatser under dagen. Som räknare har främst författaren fungerat, med Alex Büring, Bengt Grandin, Lois Hansen, Mogens Henriksen, Anders Larsson och Pekka Westin som avlösare enskilda dagar.

Under säsongavslutningen 6 till 20 november, då rovfågelsträcket var ovanligt matt, har dagssummor erhållits från Gunnar Roos, som sköter de standardiserade räkningarna i Naturvårdsverkets regi. Dessutom har ett antal besökande ornitologer hjälpt till under enstaka dagar. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Resultat och diskussion

I tabell 1 redovisas det totala antalet köns- och åldersbestämda, respektive obestämda exemplar för alla regelbundna arter under hösten. Liksom tidigare år har de obestämda exemplaren fördelats efter bestämd procent i varje 10-dagarsperiod, om andelen bestämda exemplar varit tillräckligt hög (se Kjellén 1988 för diskussion!). Tabell 2 jämför totalsummor och ungfågelsandel åren 1986-1995. Årets medandatum för olika kategorier redovisas oftast i anslutning till figurerna under varje art nedan, medan de kan jämföras med tidigare års värden i tabell 3. För ett mindre antal sträckare redovisas hela det samlade tioårsmaterialet, vilket bättre speglar ett normalår och skillnader mellan olika köns- och ålderskategorier.

Liksom närmast föregående år var våren och försommaren relativt kyliga. Medan det kalla vädret bestod i Norrland, "drabbades" Sydsverige återigen av rekordvarmt väder från slutet av juli och augusti ut. Den extrema väderleken i augusti med stabilt högt trycksvä-

Tabell 1. Antalet inräknade rovfåglar av olika kategorier i Falsterbo hösten 1995.

Number of raptors of different categories at Falsterbo in the autumn of 1995.

	Adulta			Juvenila			Q-f	Obest	Totalt
	♂	♀	Σ	♂	♀	Σ			
Bivråk			3084			198		163	3445
Brun glada			3			0			3
Glada			159			468		136	763
Havsörn			8			6		2	16
Brun kärrhök	73	62	135			445	27	52	659
Blå kärrhök	16	25	41			62	26		129
Ängshök		2	2			5			7
Duvhök	1		1	19	7	31			32
Sparvhök	207	193	400	399	308	707		9637	10744
Ornvråk			1227			791		7870	9888
Fjällvråk	179	177	468			137		197	802
Fiskgjuse	22	18	58			69		58	185
Tornfalk	8	8	18			121		53	192
Stenfalk	6	3	9			31	6.5	43	148
Lärkfalk			2			29		15	46
Pilgrimsfalk	11	8	19	3	2	6		3	28

Tabell 2. Totalsummor och andel ungfåglar för olika rovfåglar i Falsterbo 1986-95.

Totals and percentages of juveniles of different species 1986-95.

	1986	%	1987	%	1988	%	1989	%	1990	%	1991	%	1992	%	1993	%	1994	%	1995	%
	juv		juv		juv		juv		juv		juv		juv		juv		juv		juv	
Bivråk	6858	37	3959	6	6954	4	7357	9	3794	7	2738	18	7245	8	4994	7	4707	8	3445	6
Brun glada	1	-	10	20	7	0	5	0	15	40	12	8	3	0	7	0	3	33	3	0
Glada	291	84	243	75	313	89	499	83	452	86	664	80	507	75	706	78	829	74	763	74
Havsörn	5	40	3	33	7	71	5	20	13	15	13	31	18	44	9	44	14	21	16	38
Brun kärrhök	261	74	281	74	444	74	729	79	724	81	915	78	794	82	810	81	775	75	659	77
Blå kärrhök	342	65	150	75	180	62	356	55	263	40	261	58	166	57	149	48	160	61	129	61
Ängshök	3	0	4	50	6	67	13	54	19	58	8	13	15	53	12	50	12	67	7	71
Duvhök	30	100	31	100	15	93	19	89	43	100	106	84	79	94	34	100	101	99	32	97
Sparvhök	15712	-	14722	79	11379	78	16069	77	14439	83	17240	77	9115	86	12678	82	19881	79	10744	76
Ornvråk	7094	31	10770	36	11914	51	13264	37	13410	36	8251	34	9279	43	12938	65	11693	45	9888	35
Fjällvråk	1367	27	1480	34	852	29	955	28	947	6	837	16	1401	19	713	5	751	35	802	22
Mi skrikörn	1	0	0		14	0	14	0	2	0	5	0	6	0	5	0	3	0	3	0
Kungsörn	1	-	1	-	3	-	1	-	3	67	4	50	3	67	4	75	3	33	2	50
Fiskgjuse	159	-	102	26	249	38	251	57	237	66	266	40	286	47	335	47	305	63	185	57
Tornfalk	374	70	478	68	388	73	606	68	420	70	609	65	112	71	491	70	402	80	192	88
Aftonfalk	3	100	1	0	2	50	0		0		0		3	100	0		0		6	83
Stenfalk	272	-	242	88	228	87	158	83	205	93	183	85	164	86	155	77	215	96	148	88
Lärkfalk	71	94	29	100	36	89	48	83	32	81	39	85	43	81	52	83	45	82	46	91
Pilgrimsfalk	28	42	15	29	20	35	28	64	15	33	23	4	26	15	33	21	37	38	28	25
Jaktfalk	3	100	0		0		1	100	0		0		1	100	0		0		0	
Totalt	32 876		32 521		33 011		40 378		35 033		32 174		28 866		34 125		39 936		27 098	

der medförde att koncentrationen av sträckare till Falsterbo var osedvanligt låg. I princip alla rovfåglar uppträdde denna månad i antal som låg klart under de normala, vilket bl. a. medförde sena mediandatum för flera tidiga arter (då proportionellt fler räknades i september, jämfört med ett normalår). Trots mera normalt växlande väderlek i september var antalen inte heller då särskilt imponerande för flertalet arter. Mycket ostvind och inslag av friska västvindar missgynnade sträcket och den sedvanliga toppen i slutet av månaden försköts in i oktober. Denna månad karakteriserades av milda sydvästvindar och tre kraftiga rovfågelspassager med tio dagars mellanrum från den 1:e. Snöfall och bitande nordvindar i början av november drev iväg många tveksamma flyttare och efter detta var sträcket magert. Sammantaget var detta den antalsmässigt sämsta säsongen sedan starten 1986 (Tab. 2). Detta torde dock i första hand vara en följd av olämpligt sträckväder, då ungfågelsandelen som vanligt var hög för flertalet arter (Tab. 2). Detta understryker vikten av långa räkningsserier för att spegla populationstrender. Flertalet av de regelbundna sträckarna ökar i ett längre perspektiv. Förutom den tydliga nedgången av antalet gamla bivråkar, kan emellertid minskningar skönjas även hos ormråk samt för norrlandsarterna blå kärrhök och fjällvråk.

Siffror från Stevns klint, på den danska sidan av Sundet, har som vanligt vänligen tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakningen var där något bättre än hösten 1994, med 14 dagar i augusti, 17 dagar i september, 12 dagar i oktober samt 5 dagar i november. Förutom att räkningar saknas från bivråkens toppdag i Falsterbo (27.8) har övriga "större" dagar täckts in på den danska sidan. Inga siffror har i år erhållits från Hellebäck.

Uppträdandet vid Falsterbo redovisas uppdelat på 10-dagarsperioder för varje art. I diagrammet har äldre fåglar (2K+) angetts uppåt och juvenila nedåt. Mediandatum (Md) anger det datum då 50 % av årets sträck passerat och (N) det beräknade totalantalet av en viss kategori. I de flesta fall har även ett så kallat kumulativt diagram konstruerats. Av det framgår hur stor andel (%) av totalsumman

Tabell 3. Mediandatum för olika köns- och ålderskategorier 1986-95. Om könen ej separerats vissa år anges den samlade medianen under hane.

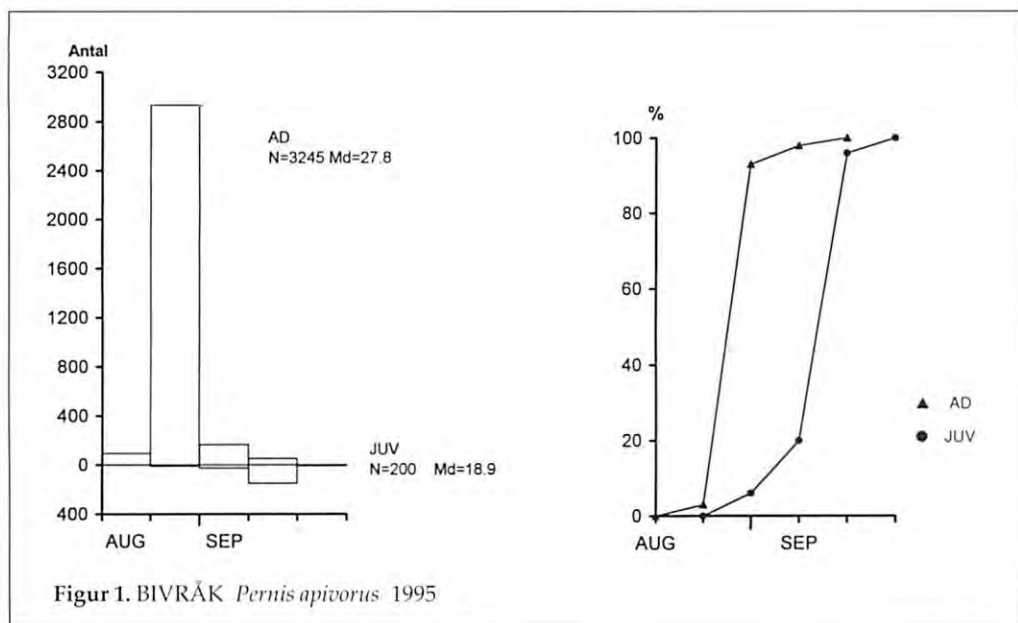
Median date of different sex and age categories 1986-95. If the sexes were not separated the median date is given under male.

	1986 -1990	1991	1992	1993	1994	1995
Bivränk, ad	27.8	27.8	29.8	24.8	30.8	27.8
Bivränk, juv	11.9	19.9	10.9	8.9	13.9	18.9
Brunglada, ad	5.9	26.8	28.8	29.8	20.8	7.9
Brunglada, juv	1.9	21.9	-	-	25.9	-
Glada, ad	30.9	7.10	23.10	11.10	8.10	11.10
Glada, juv	26.9	28.9	18.9	28.9	2.10	1.10
Havsörn, äldre	16.10	25.10	3.10	15.10	25.10	25.10
Havsörn, juv	8.10	25.10	3.10	14.10	3.11	4.11
Brun kärrhök ♂	1.9	6.9	4.9	28.8	12.9	4.9
Brun kärrhök ♀	28.8	29.8	24.8	27.8	6.9	6.9
Brun kärrhök, juv	26.8	28.8	20.8	25.8	31.8	27.8
Blå kärrhök ♂	13.9	27.9	12.9	4.9	19.9	21.9
Blå kärrhök ♀	3.9	7.9	11.9	26.8	14.9	1.10
Blå kärrhök, juv	1.10	28.9	10.10	15.10	11.10	11.10
Ångshök ♂	24.8	25.8	20.8	14.8	21.8	-
Ångshök ♀	20.8	21.8	19.8	26.8	7.9	12.8
Ångshök, juv	26.8	27.8	29.8	23.8	6.9	28.8
Duvhök, ad	15.11	6.11	31.10	-	3.11	29.10
Duvhök, juv ♂	2.11	26.10	23.10	24.10	18.10	1.11
Duvhök, juv ♀	25.10	7.11	13.10	26.10	17.10	4.11
Sparvhök, ad ♂	22.10	4.11	20.10	15.10	28.10	21.10
Sparvhök, ad ♀	19.10	12.10	18.10	14.10	14.10	18.10
Sparvhök, juv ♂	25.9	22.9	13.9	27.9	24.9	30.9
Sparvhök, juv ♀	9.9	30.8	5.9	27.8	7.9	11.9
Ormråk, ad	30.9	7.10	29.9	15.10	24.9	6.10
Ormråk, juv	11.10	20.10	7.10	15.10	16.10	21.10
Fjällvråk ♂	5.10	7.10	2.10	11.10	9.10	11.10
Fjällvråk ♀	2.10	7.10	2.10	6.10	8.10	10.10
Fjällvråk, juv	8.10	7.10	10.10	19.10	9.10	11.10
Fiskguse, ad ♂	26.8	21.8	27.8	19.8	31.8	6.9
Fiskguse, ad ♀	-	20.8	24.8	18.8	27.8	18.8
Fiskguse, juv	29.8	26.8	28.8	26.8	31.8	30.8
Tornfalk ♂	12.9	16.9	10.9	31.8	14.9	15.9
Tornfalk ♀	1.9	31.8	11.9	22.8	12.9	24.9
Tornfalk, juv	8.9	16.9	7.9	27.8	8.9	15.9
Stenfalk, ad ♂	6.10	16.9	12.9	8.9	19.10	14.10
Stenfalk, ad ♀	31.8	-	-	-	7.9	29.8
Stenfalk, juv	21.9	19.9	13.9	17.9	18.9	30.9
Lärkfalk, ad	27.8	19.8	30.8	8.9	31.8	8.9
Lärkfalk, juv	10.9	14.9	13.9	4.9	14.9	17.9
Pilgrimsfalk, ad ♂	9.9	12.9	3.9	26.8	9.9	10.9
Pilgrimsfalk, ad ♀	-	-	8.9	25.8	11.9	9.9
Pilgrimsfalk, juv ♂	22.9	20.9	2.10	10.10	21.9	1.10
Pilgrimsfalk, juv ♀	-	-	-	-	9.10	17.10

av olika köns- och åldersgrupper som passerat vid en viss tidpunkt.

Bivränk *Pernis apivoris*

Den första bivråken sågs inte förrän den 15 augusti och antalen var ovanligt låga ända fram till den markerade sträcktoppen 26-28 augusti, då hela 84 procent av de adulta fåglarna passerade. Toppdagen 27 augusti räknades 1724 ex i måttlig VNV vind, och utsträcket vid Nabben pågick till efter kl. 18.00! Tyvärr saknades bevakning vid Stevns denna dag och årssumman där inskränkte sig till rekordlåga 171 ex. Årets 3084 adulta kan jämföras med i

medeltal 4750 äldre bivråkar åren 1986-94, och trenden är klart minskande. Den första ungfågeln sågs 28 augusti, men sträckkulminationen kom inte förrän den 18 september. Årets förhållandevis sena mediandatum (Tab. 3) kan tänkas bero på att häckningen försenades på grund av dåligt väder i juni.

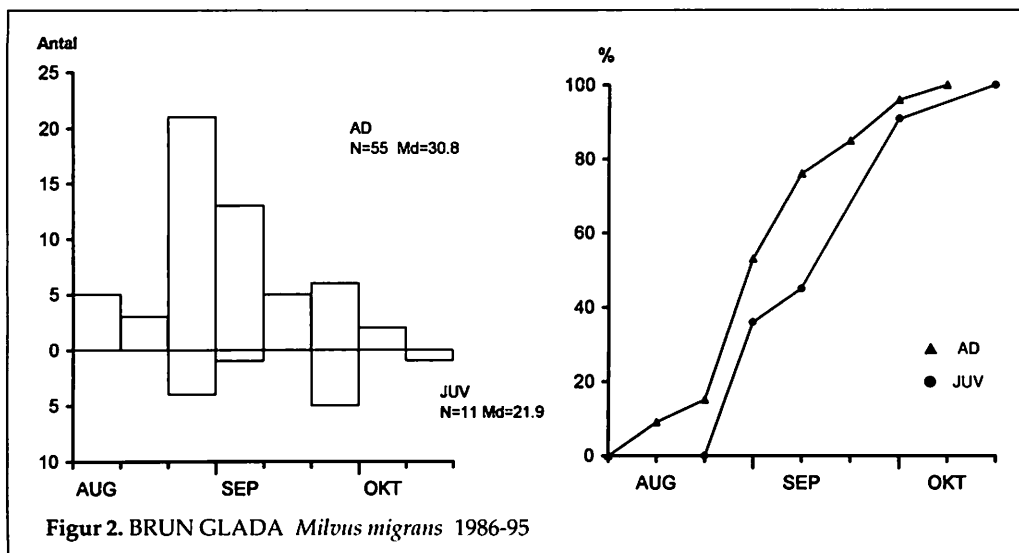
Ungfågellarna utgjorde 6% av årets sträckare, en relativt låg andel (Tab. 2). I ett undersökningsområde i Dalsland producerade 19 par i genomsnitt 1,16 ägg och 0,95 flygga ungar under året (Ilmo Södergren i brev), vilket är ett relativt bra resultat jämfört med flertalet undersökningar. Trots detta antyder resultatet från en provyta i området snarast ett minskande bestånd. Tjernberg & Rytman (1994) beräknade med hjälp av ringmärkningsåterfynd att en

ungproduktion på 0,67 ungar per par och år krävs för att uppväga den registrerade dödligheten. Ungfågelsandelen i Falsterbo antyder emellertid snarast en genomsnittlig produktion på ungefär 0,3 flygga ungar/år och inte sedan 1986 har någon högre andel juvenila noterats (Tab. 2). En låg reproduktionstakt kräver att de gamla bivråkarna uppnår en hög ålder, och ökad dödlighet genom t. ex jakt kan få allvarliga konsekvenser för beståndet.

Gammal bivråk.

Foto: Jens B Bruun

Brun glada *Milvus migrans*

Sammanlagt tre adulta passerade, den 28 augusti, respektive den 7 och 20 september. Av dessa observerades två på den danska sidan, där man även bokförde en fågel den 29 augusti.

Under tioårsperioden har årsantalen varierat mellan 1 och 15 sträckare (Tab. 2). Det samlade materialet presenteras i figur 2, som antyder en sträcktopp i slutet av augusti och en mindre topp en månad senare. Den bruna gladan är tropikflyttare och liksom övriga sådana passerar gamla fåglar före ungfågla i Falsterbo. Trots en skillnad i mediandatum på 22 dagar är materialet ännu för litet för att uppnå statistisk signifikans. Det stöds emellertid av data från tyska och schweiziska häckare (Schifferli 1967). En ungfågelsandel på 17 % är en jämförelsevis låg siffra vilket kanske kan tolkas som att vi främst nås av förlängt sträck under våren och sommaren. Inga artre-na häckningar har konstaterats i Skåne på senare tid. Dock rapporterades en häckning från Uppland 1993 (Tyrberg 1994).

Glada *Milvus milvus*

Gladan har på senare år haft en mycket positiv populationsutveckling och det svenska beståndet skattades nyligen till 650 par, med den övervägande majoriteten i Skåne (Kjellén 1996). Att årssumman blev något lägre än fjolårets rekordnotering (Tab. 2), torde endast vara en följd av sämre sträckväder. Under hela augusti och större delen av september var gladorna mycket fåtaliga i Falsterbo. En första mindre topp på 71 ex noterades 21 september, men först i oktober släppte det ordentligt. Av höstens sträckare passerade nästan hälften på endast två dagar, med 180 ex den 1 och 191 ex den 11 oktober. Den senare siffran utgör nytt dagsrekord. Dock räknades ännu fler (204 ex) vid Stevns klint den 1 oktober, medan dagssumman där inskränkte sig till 109 ex tio dagar senare. Totalt 514 glador på den danska sidan innebar nytt årsbästa. Under senhösten var antalen i Falsterbo relativt låga, men efter ett kalluftsgenombrott räknades 34 ex så sent som den 4 november.

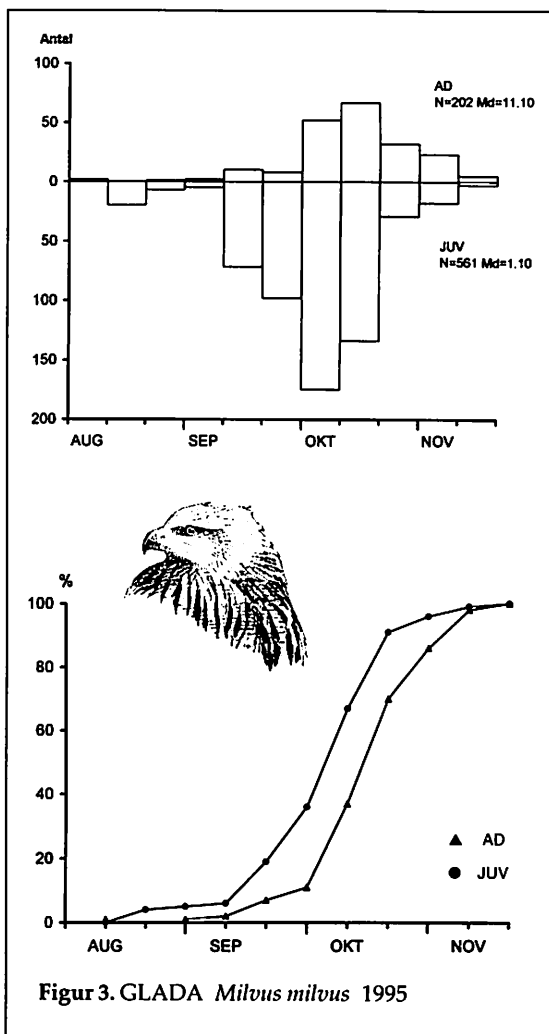
På grund av den sena sträcktoppen inföll mediandatum för såväl juvenila som adulta glador förhållandevis sent. Utvecklingen i tabell 3 pekar snarast på en allmän senarelägg-

ning av sträcket de senaste tre åren. Den förhållandevis låga ungfågelsandelen på 74 procent (Tab. 2) skulle kunna tyda på att fler äldre glador lämnar landet, men minst lika troligt är att den speglar lägre koncentration till Falsterbo under september jämfört med tidigare år.

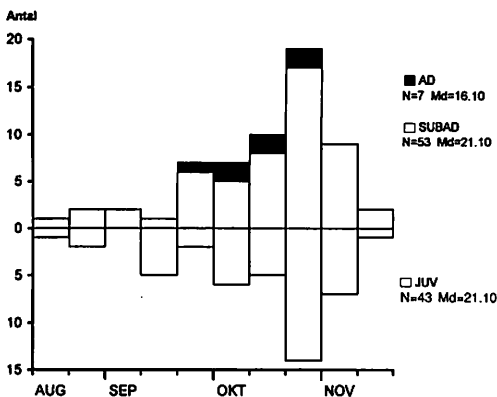
Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Totalt 16 sträckande havsörnar innebär ännu en hög årssumma (Tab. 2). Dessa fördelade sig på 1 adult, 7 subadulta, 6 juvenila och 2 obestämda yngre fåglar. Den första örnen sågs i slutet av september, medan antalet i oktober var måttliga 6 individer. Kraftig kyla i början av november drev emellertid iväg nio havsörnar, med som mest 4 ex den 4:e. Vid Stevns klint räknades totalt 14 ex, vilket innebär nytt årsbästa. Av dessa passerade hela 7 ex den 7 november, mot endast 2 ex i Falsterbo och 4 ex den 21 oktober då 2 havsörnar iaktogs i Falsterbo. En del av sträckarna vid Stevns uppges ha kommit in från Amager i norr och har således troligen inte sträckt ut vid Falsterbo.

I figur 4 redovisas hela tioårsmaterialiet omfattande 103 individer. Redan i mitten av augusti kan enstaka yngre havsörnar lämna landet. Antalen ökar sedan från slutet av september fram till en topp i slutet av oktober. Den höga novemberandelen på 19 procent överträffas bland övriga arter endast av duvhök. Inga utpräg-

Figur 3. GLADA *Milvus milvus* 1995

Figur 4. HAVSÖRN *Haliaeetus albicilla* 1986-95

lade skillnader i sträcktid mellan de olika ålderskategorierna kan utläsas. Något överraskande är t. ex. att de fåtaliga adulta örnarna hade ett tidigare mediandatum än subadulta och årsungar.

Ormörn *Circaetus gallicus*

Årets ormörn observerades av Per-Olof Andersson när den jagade över Skanörs ljunger den 3 oktober. Den drog sedan österut och sågs ej mera. Sammanlagt sju ormörnar har noterats under tioårsperioden, de flesta i slutet av augusti-början av september.

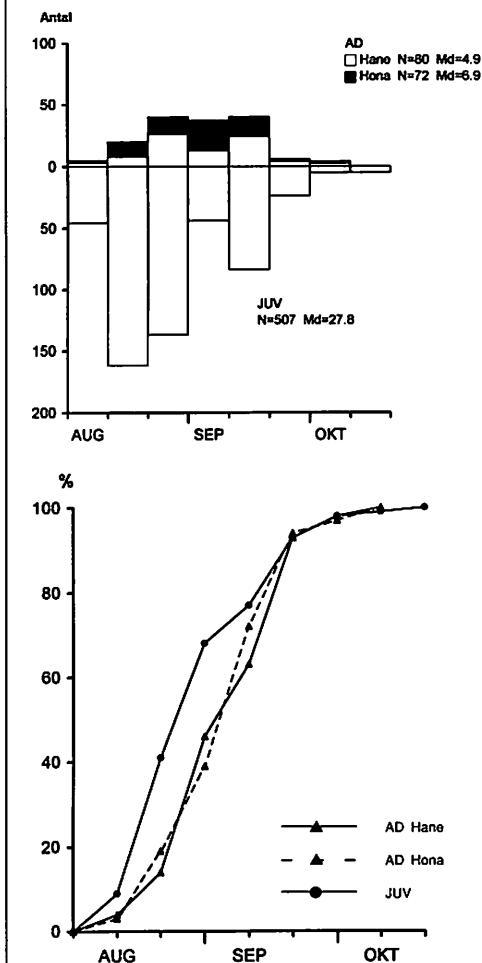
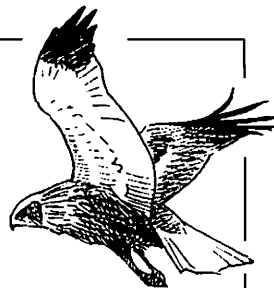

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Redan i början av juli noterades ett par utsträckande honor, sannolikt icke-häckare. Under högttrycksvädret i augusti var sträcksiffrorna påfallande låga, med endast ett fåtal dagar över 20 individer. De enda större antalen var 50 ex den 20 och 85 ex den 28 augusti. Inte heller antalen i september var särskilt imponerande. Dock bokfördes en sen topp i mitten av månaden med 50 ex den 20 september. Enstaka exemplar sågs sedan fram till den 11 oktober. På den danska sidan var siffrorna ännu sämre med t. ex. 18 ex den 28 augusti och en totalsumma på endast 172 fåglar. Trots årets förhållandevis låga siffra (Tab. 2) är det uppenbart att den bruna kärrhöken ökat kraftigt sedan riksinventeringen 1979, då det svenska beståndet beräknades till 500 par (SOF 1990). Att döma av sträcksiffrorna från Falsterbo borde minst en fördubbling ha ägt rum sedan dess, så det blir intressant att jämföra med resultatet från 1995 års riksinventering.

Som vanligt var ungfågelsandelen mycket hög (Tab. 2), vilket visar att de äldre fåglarna inte koncentreras till Falsterbo i lika hög grad. Ungfågeln kulminerade som vanligt i slutet av augusti, medan mediandatum för de båda äldre kategorierna inföll senare än normalt (Tab. 3). Mest anmärkningsvärt är att hanarna för första gången i genomsnitt passerade något före honorna, vilket bryter gängse mönster. Förmodligen hänger detta samman med en lägre koncentration av honor till Falsterbo under högttrycksvädret i augusti.

Hanandelen bland de adulta sträckarna varierade under de första åtta åren mellan 33 och 48 procent vilket antyder en skev könsfördelning. De två senaste åren utgjordes emellertid 54, respektive 53 procent av hanar. Då hanarna har en senare sträcktopp skulle de högre andelarna kunna förklaras av proportionellt högre antal sträckare i september. Av figur 5 framgår dock att andelen hanar i år var högre i slutet av augusti än i början av september. Bland hanarna var 15 procent fjolårsfåglar (2K), vilka sannolikt inte häckat under året. Mediandatum för dessa yngre hanar har oftast legat tidigare än för äldre hanar, men i år kulminerade fjolårsfågeln fyra dagar senare. Anledningar till att yngre, icke-häckande fåg-

Figur 5. BRUN KÄRRHÖK

Circus aeruginosus 1995

lar generellt sträcker tidigare skulle kunna vara att de inte behöver vänta tills ungarna är flygga samt att de börjar och avslutar ruggningen tidigare.

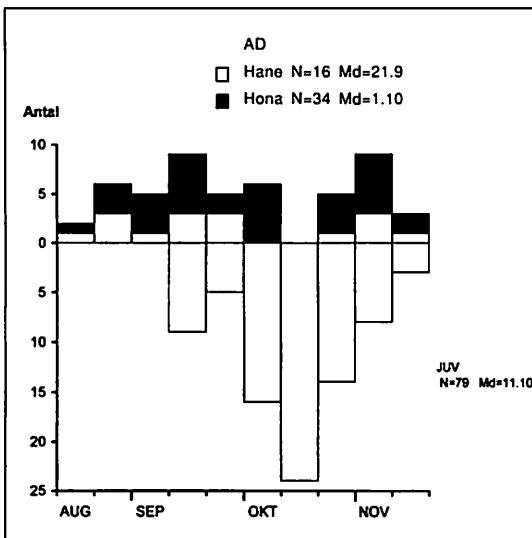
Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Antalet adulta sträckare i augusti var lägre än någonsin och även under resten av hösten bokfördes påfallande få blå kärrhök. Jämfört med ett normalår passerade fler ungfåglar i oktober och relativt många sträckare i början av november. Bästa dagssumman inskränkte sig till 14 ex den 11 oktober. Sedan 1986 har mellan 37 och 159 adulta blåhök sträckt årligen, en förhållandevis stor variation som sannolikt främst styrs av väderbetingelserna. Årets 50 gamla fåglar kan jämföras med i medeltal 91 ex under tioårsserien. Trenden är klart sjunkande vilket sannolikt beror på att det nu är många år sedan vi hade en god häckningssäsong i Norrland. Totalt 79 ungfåglar är den näst lägsta siffran sedan 1986 och även höstens sammanlagt 129 sträckare utgör

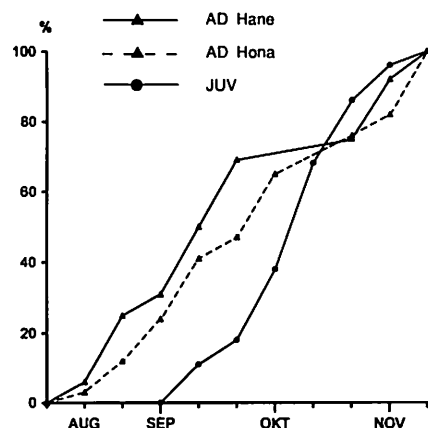
en bottennotering (Tab. 2). Det skandinaviska beståndet torde för närvarande vara nere i en tydlig svacka. Vid Stevns räknades låga 60 ex varav 13 ex såväl 11 som 21 oktober. Den senare dagen bokfördes endast 5 ex i Falsterbo.

En ungfågelsandel på 61 procent innebär ett medelmåttligt resultat (Tab. 2) och antyder sämre häckningsframgång än för den andra nordliga gnagarspecialisten, fjällvråk. Om vi istället relaterar antalet juvenila till medeltalet adulta sträckare under tioårsperioden (97 ex) hamnar årets ungfågelsandel på 50 %, jämfört med en total variation på 42-69 procent.

Liksom hos brun kärrhök kulminerade i år hanarna före honorna. Tågordningen är normalt den omvända men variationen mellan olika år är större hos den blå kärrhöken (Tab. 3). Detta beror sannolikt på den längre sträckssäsongen som omfattar tre månader från mitten av augusti till mitten av november. Toppen i ungfågelsträcket infaller de flesta år i slutet av september och 11 oktober är bland de senare datumen hittills. Andelen hanar bland de äldre fåglarna var 32 procent vilket kan jämföras med mellan 30 och 47 procent för tidigare år. Om det verkligen finns fler vuxna honor skulle detta kunna förklara den relativt höga frekvensen av polygami hos arten (Newton 1979). Endast en av årets hanar var med säkerhet 2K, men fjolårshonar är generellt svårare att separera jämfört med brun kärrhök.

Figur 6. BLÅ KÄRRHÖK *Circus cyaneus* 1995

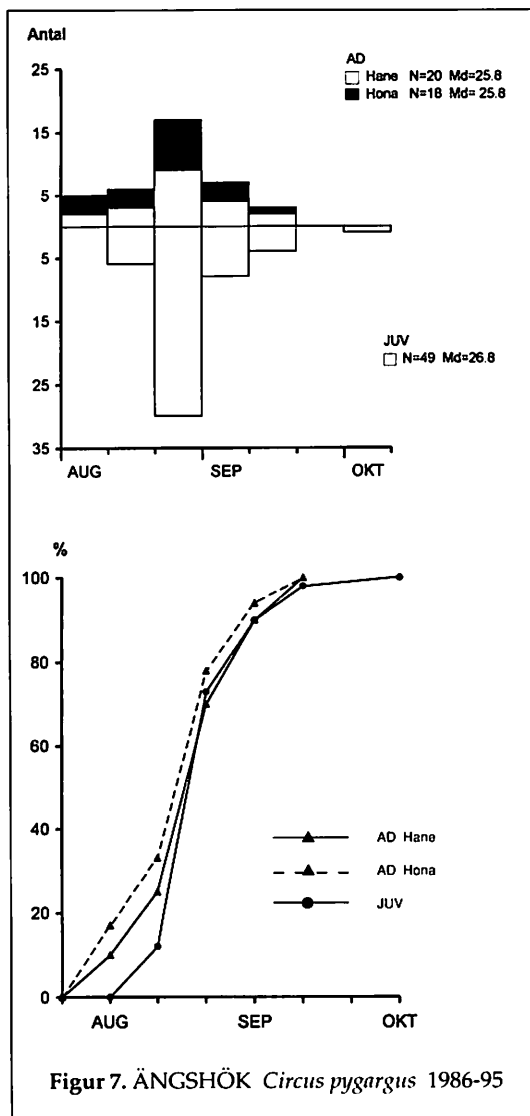

Ängshök *Circus pygargus*

Som en följd av det dåliga augustisträcket inskränkte sig årssumman till 7 fåglar. Detta innebär den lägsta siffran på många år, men generellt förefaller arten snarast öka (Tab. 2). Detta antagande stöds av ett ökat antal ströfynd och häckningar utanför Öland 1994 (Tyrberg 1995). Årets sträckare fördelar sig på två gamla honor med mediandatum 12 augusti och fem ungfåglar som kulminerade den 28 augusti. Den senaste ungfågeln passerade så sent som den 1 oktober. Samma dag bokfördes en stäpphök vid Stevns, som att döma av klockslag bör ha varit samma fågel. Variationen i ansiksteckningen hos främst unga ängshökar är uppenbarligen större än vad åtminstone jag tidigare insett. Såväl oktoberfågeln som en annan som uppehöll sig på halvön i slutet av augusti hade således ett tydligt ljus halsband med mörk "boa" bakom. Ansiksteckningen var dock inte lika distinkt som hos en typisk stäpphök och framför allt teckningen på handens undersida indikerade ängshök. För en utförligare diskussion av särskiljande karaktärer hänvisas till Forsman (1995).

I figur 7 presenteras det samlade materialet från tio års räkningar, omfattande 87 ängshökar. Sträcket inleds redan i början av augusti, har en utpräglad kulmination i slutet av denna månad och avklingar redan i mitten av september. Dominansen av ungfåglar är liksom hos övriga kärrhökar tydlig med 56 procent. Könskvoten bland de adulta fåglarna är däremot jämnare än hos de båda vanligare arterna med 53 procent hanar. Av de 20 hanarna var så mycket som hälften fjolårsfåglar (2K), medan endast tre av honorna bedömdes tillhöra denna kategori. Även om det är svårare att separera åldersklasserna bland honorna antyder resultaten för alla tre kärrhökarna att en högre andel hanar än honor återvänder till häckningsområdet redan under sitt andra levnadsår. Detta ligger också i linje med att hanarna generellt är mer hemortstroga bland fåglar i allmänhet. Mediandatum för alla tre kategorierna ligger mycket nära varandra och inga signifikanta skillnader finns varken mellan hanar och honor eller mellan adulta och juvenila. Det ku-

Figur 7. ÄNGSHÖK *Circus pygargus* 1986-95

mulativa diagrammet antyder dock tågordningen honor, hanar och juvenila, vilket överensstämmer med majoriteten av övriga arter. En anledning till den ringa skillnaden mellan könen kan vara att hälften av hanarna utgjordes av fjolårsfåglar. Dessa kulminerade nämligen tre dagar tidigare (24.8) jämfört med äldre hanar (27.8). Även bland honorna låg mediandatum för de tre fjolårsfågeln en dag tidigare än för äldre honor.

Stäpphök *Circus macrourus*

En 2K hane vände vid Nabben den 18 september. Fågeln hade bytt samtliga pennor och såg relativt adultlik ut underifrån. Ovansidan var däremot mörk som på en ängshök och den uppvisade en tydlig vit övergump. I medeltal noteras drygt en stäpphök per höst och detta är den andra fjolårshanen under tioårsserien.

Duvhök *Accipiter gentilis*

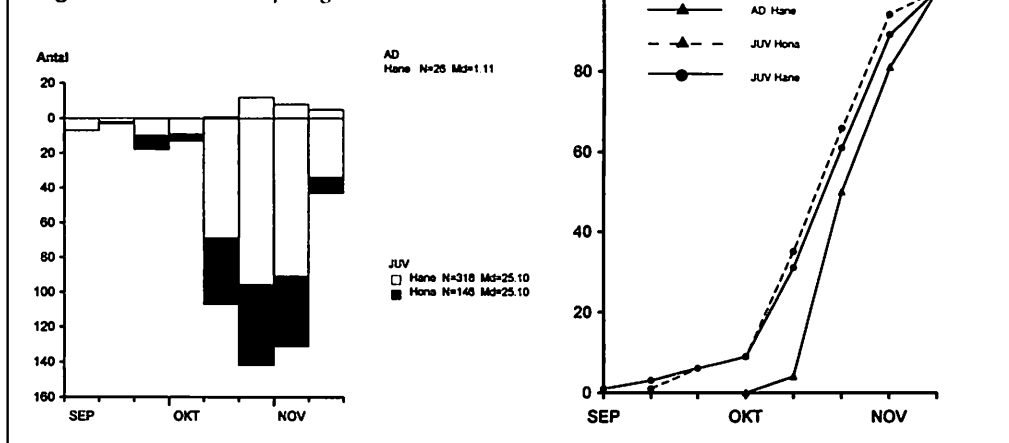
Totalt 32 duvhökar, fördelade på en adult hane, 23 unga hanar och 8 unga honor, ligger klart under genomsnittet. Den generella trenden är ökande, men siffrorna varierar stort mellan enskilda år (Tab. 2). Fortfarande har ingen adult hona konstaterats sträcka ut, men en sådan vände vid Nabben den 23 oktober. Trots relativt bra sträck under oktober iakttogs förhållandevis få duvhökar i Falsterbo. Möjligen hänger detta samman med att månadens medeltemperatur låg klart över det normala. Huvuddelen av årets sträckare passerade i stället i november. Fåglarna var väl utspridda i tiden och som mest räknades 4 ex två olika dagar. Vid Stevns summerades 16 duvhökar av vilka minst sju ej noterades i Falsterbo.

Det samlade tioårsmaterialet presenteras i figur 8. Endast enstaka duvhökar ses i september och inte förrän i mitten av oktober tar sträcket ordentlig fart. Passagen koncentreras ofta till utpräglade toppdagar i samband med

kallluftspassager, vilket ger ett ojämnare förlopp enskilda år. Höga dagssiffror kan förekomma från mitten av oktober till början av november. Duvhöken är den rovfågel som har den senaste passagen med 38 procent av sträcket förlagt till november månad. Man får dessutom räkna med att enstaka fåglar flyttar efter det att räkningarna avbryts den 20 november.

De gamla duvhökarna är till stor del stannfåglar och endast 5 procent av sträckarna i Falsterbo utgjordes av adulta. Alla 26 var hanar och det är uppenbart att honorna är mindre benägna att lämna landet. Även bland ungfåglarna dominerar hanarna stort, med 69 procent av totalt 464 inräknade sträckare. Fördelningen är likartad bland de duvhökar som fångas och borttransporteras vid vissa gods i nordöstra Skåne (Neideman & Schönbeck 1990). Att de unga hanarna är mest flyttningbenägna hänger sannolikt samman med att de är mindre konkurrenskraftiga än de större honorna. Även om de unga honorna de flesta år tenderar att passera något tidigare, finns inga skillnader i mediandatum jämfört med unga hanar i hela tioårsmaterialet. Däremot sträcker de gamla hanarna signifikant senare på säsongen, med mediandatum så sent som den 1 november.

Figur 8. DUVHÖK *Accipiter gentilis*

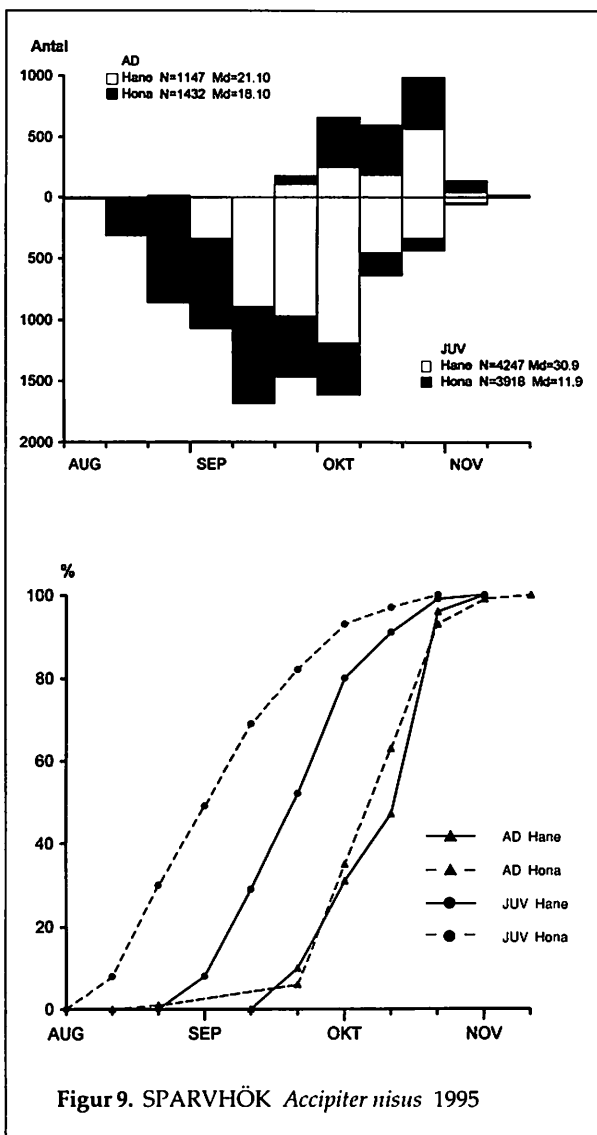

Sparvhök *Accipiter nisus*

Liksom för övriga arter var sträcket ovanligt matt under höstryckspérioden i augusti. Som mest räknades 331 sparvhökar den 28 augusti. Passagen var relativt jämn under hela september utan extrema toppdagar. Höstens maxantal inskränkte sig till 556 ex den 15 och 620 ex den 30 september. Inte heller under de tre toppdagarna i oktober räknades särskilt många sparvhökar, varför månadens högsta notering blev 473 ex den 10:e. I motsats till närmast föregående år var antalen i november mycket låga. Sammanlagt närmare 11 000 sparvhökar är betydligt lägre än fjolårets rekordnotering (Tab. 2), och även klart under medeltalet för hela perioden på 14 200 ex. I ett längre perspektiv ökar emellertid antalet sträckare i Falsterbo. På den danska sidan var årets 1810 ex den lägsta summan på många år och generellt låg dagssiffrorna ovanligt långt under Falsterbos.

På grund av förhållandevis dåligt sträck i augusti kulminerade de unga honorna ovanligt sent (Tab. 3). Inte heller antalen i september var särskilt imponerande, varför mediandatum för de unga hanarna inte inföll förrän på månadens sista dag. Då sträcktopparna är klart skilda, varierar könskvoten betydligt mellan olika år beroende på vädret. Höstens 52 % hanar bland de juvenila ligger dock rätt nära genomsnittet för hela serien. Skillnaden i sträcktid mellan gamla honor och gamla hanar var som vanligt betydligt mindre än hos ungfågeln. Båda kategorierna kulminerade normalt i mitten av oktober. På grund av låga sträckssiffror sent på säsongen var hanarna i minoritet bland de adulta sparvhökarna med 44 %. Året innan, då antalen i november var ovanligt höga, blev

Figur 9. SPARVHÖK *Accipiter nisus* 1995

förhållandet det omvända med 56 procent hanar. Under hela räkningsserien har ungfågelsandelen varit mycket hög (Tab. 2). Årets förhållandevis låga andel torde snarare spegla sämre sträck i början av hösten än ett sämre häckningsresultat.

Ormvråk *Buteo buteo*

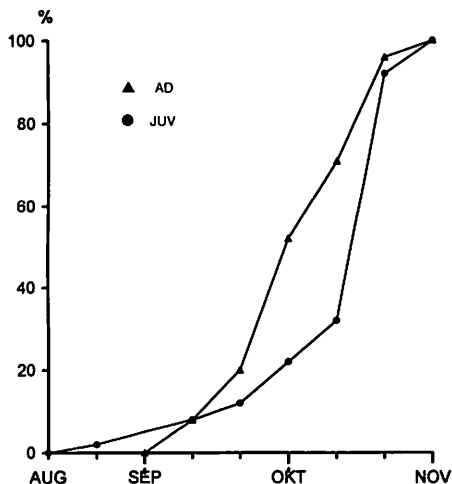
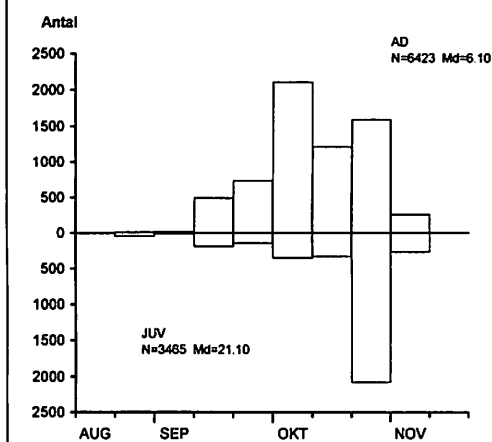
Fram till och med början av september var antalet utsträckande ormvråkar ovanligt lågt. Ej heller under resten av månaden räknades några högre siffror, med 481 ex den 30:e som maximum. I stället verkar ormvråkarna ha sträckt över från Nordvästskåne, vilket styrks av 3800 mot söder vid Grötvik i södra Halland 20.9 och 2950 vid Hittarp norr om Helsingborg 30.9 (Aktuella observationer i Vår Fågelvärld). I Falsterbo var passagen i oktober tydligt koncentrerad till tre utpräglade toppdagar, med 2247 ex den 1:e, 1530 ex den 11:e och 3160 ex den 21 oktober. Motsvarande siffror på den danska sidan var 2675 ex den 1:e, 2143 ex den 11:e och 2831 ex den 21 oktober, en god överensstämmelse. Detta innebär att 70 respektive 83 procent av årets sträck räknades dessa tre dagar på de båda lokalerna. I samband med kallluftgenombrott noterades en mindre topp 4-5 november. Utsträcket den första av dessa dagar var närmast panikartat, då 323 ex gav sig av i en isande nordvind på 12-15 m/s. Normalt inväntar ormvråkarna bra termikförhållanden, vilket ofta leder till en markerad koncentration till enstaka bra dagar. Ännu mitt i vintern kan enstaka fåglar lämna landet. Sålunda var t. ex. 4 ungfåglar ute och

snurrade vid Nabben i frisk ostvind den 1 januari 1996 efter en veckas rekordkyla. Adulta ormvråkar dominerar bland övervintrarna i Skåne (Kjellén 1994), och det är uppenbart att det i första hand är ungfåglar som får problem om vintern blir kall och snörik.

Årets knappt 10 000 sträckare ligger något under medeltalet för hela serien (Tab. 2). Jämfört med flertalet övriga arter var skillnaden mot Stevns klint, med 9163 ex, relativt liten. Detta beror främst på koncentrationen till ett fåtal toppdagar. Av figur 10 framgår att de gamla ormvråkarna dominerade klart ända fram till slutet av oktober, och endast den 21 oktober var ungfåglarna i majoritet. En förhållandevis låg ungfågelsandel på 35 procent, trots en relativt sen sträcktopp, antyder att häckningsutfallet varit sämre än normalt. Mediandatum för de adulta fåglarna infaller normalt de sista dagarna i september. Under senare år har emellertid den tidiga sträcktoppen ofta uteblivit, varför medianen förskjutits in i oktober (Tab. 3). Ungfåglarna kulminerar normalt knappt två veckor senare, men årets mediandatum (21.10) var det senaste hittills.

Sedan 1990 separeras ormvråkar med en övervägande vit fjäderdräkt, s. k. "Börtingevråkar", från övriga, mörkare exemplar. För

Figur 10. ORMVRÅK *Buteo buteo* 1995

att klassas som vit krävs att åtminstone hela undersidan är vit. Dessa vita exemplar, som är mycket sällsynta norr om Skåne, antas representera en sydlig population. Totalt utgjorde de 0,5 % av de bestämda adulta ormvråkarna och 0,9 % av de juvenila. Motsvarande siffror för de föregående åren var något högre. Andelen vita bland de adulta låg på en låg och jämn nivå mellan en halv och en procent från mitten av september till början av november. Ungfågelsandelen var hög bland de få augustifåglarna men låg sedan kring 1 procent, bortsett från en liten höjning i mitten av oktober. Efter sex års studier står det klart att andelen vita ormvråkar är högre bland ungfågellarna, vilket bör betyda att proportionellt fler adulta vita (= sydliga ormvråkar) övervintrar. En totalt sett ökande andel vita ormvråkar under senhösten indikerar ett senare sträck av den sydliga populationen.

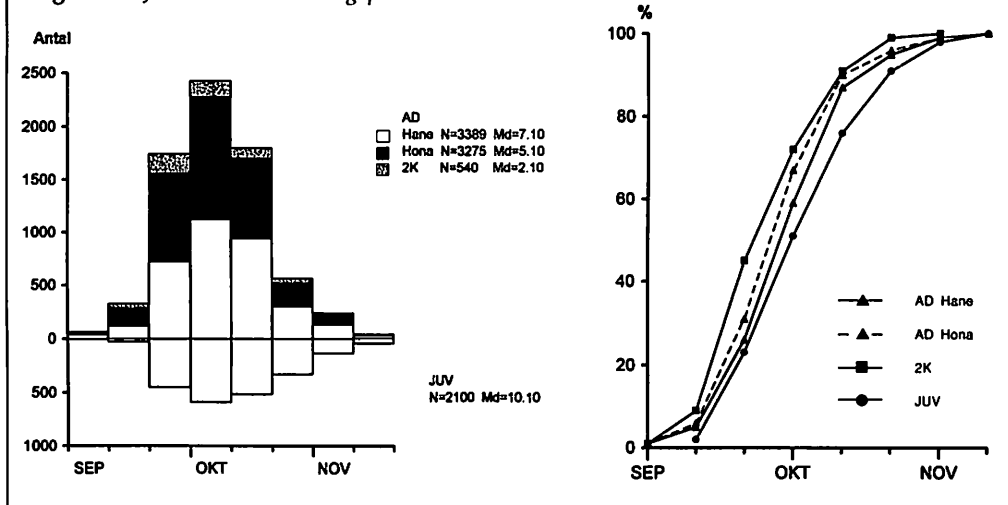

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Höstens första fjällvråk var för ovanlighets skull en ungfågel som sträckte den 8 september. Resten av månaden var antalen, liksom närmast föregående år, mycket låga. Förutom på ormvråkens tre toppdagar sträckte högre antal fjällvråkar under ytterligare några dagar i oktober. Som mest räknades 93 ex den 9:e, 200 ex den 11:e och 77 ex den 21 oktober. Ännu den 29 oktober passerade 30 ex, men novemberantalen var som vanligt låga. Även

om årsiffran på 802 ex ligger klart under genomsnittet för tioårsperioden (930 ex) är det den högsta på fyra år (Tab. 2). Eftersom flertalet övriga rovfåglar hade en ovanligt dålig säsong, får resultatet för fjällvråken snarast anses vara över förväntan. Generellt torde det dock vara klart att det skandinaviska beståndet har minskat under perioden. Detta kan antas bero på att bristen på utpräglade gnagarår inte genererat någon hög ungproduktion sedan 1982. En andel på 22 procent juvenila är bland de bästa på senare år (Tab. 2). Inga större skillnader i mediandatum kunde konstateras. Fjölårsfågellarna kulminerade 9 oktober, följda av adulta hanar och honor den 10:e samt ungfåglar den 11 oktober. Det är inte alltid helt lätt att separera gamla hanar från gamla honor. Årets jämna könskvot, med 50 % hanar, tyder dock på att de använda karaktärerna fungerar bra. Den lägre summan på 389 fjällvråkar vid Stevns hänger främst samman med att bevakning saknades där under några bra sträckdagar i början av oktober. De dagar när räkningar utförts på båda lokalerna var överensstämmelsen ovanligt god och som mest bokfördes 212 ex på den danska sidan den 11 oktober.

Hela tioårsmaterialet, omfattande drygt 9000 fjällvråkar, presenteras i figur 11. Sträcket inleds försiktigt i början av september, men inte förrän i slutet av månaden noteras några större antal. Sträcktoppen infaller normalt i början av oktober och ännu i mitten av denna månad bokförs höga siffror. Antalen minskar sedan snabbt och i november ses normalt få fjällvråkar. Enskilda år är passagen oftast mer koncentrerad i tiden, och ibland drar huvudmassan förbi på några få dagar. På grund av väderfaktorer kan denna topp sedan infalla från slutet av september till mitten av oktober. Detta gör att skillnaderna i sträcktid mellan olika kategorier ofta är relativt små enskilda år. Totalt sett är tågordningen fjölårsfåglar (2K), gamla honor, gamla hanar och ungfåglar (Fig. 11). Även om de olika mediandatumen endast är spridda över 8 dagar, är samtliga skillnader signifikanta. Detta hänger samman med det stora antalet bestämda individer under perioden. Den genomsnittliga ungfågelsandelen ligger på 23 procent, medan i medeltal 6 procent utgjordes av fjölårsfåglar.

Figur 11. FJÄLLVRÅK *Buteo lagopus* 1986-95

Bland de adulta var hanarna i svag majoritet med 51 procent. Från att traditionellt ha varit den till numerären fjärde rovfågeln i Falsterbo "hotas" fjällvråken numera av såväl brun kärrhök som glada, vilka båda befinner sig i en tydlig tillväxtfas.

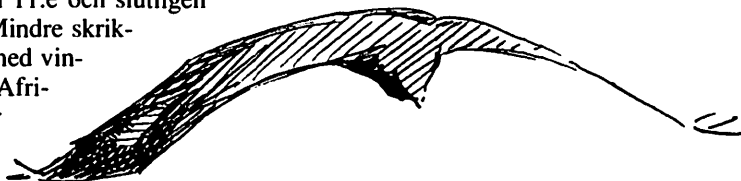
Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Antalet mindre skrikörnar har varierat mellan 0 och 14 de senaste tio åren (Tab. 2). Årets cirka tre fåglar ligger något under medeltalet på fem sträckare, men det är inte omöjligt att fler individer var inblandade i observationerna. Den 13 september vände en till åldern obestämd örn över Ljungen, vilken kan ha varit identisk med den subadulta som troligen sträckte ut två dagar senare. Den 20 september sågs 2 ex vid Falsterbokanalen, vilka sannolikt båda vände. Den 1 oktober vände en örn över halvön, vilken sannolikt var identisk med den 2K-fågel som vände den 11:e och slutligen sträckte ut 21 oktober. Mindre skrikörnen är tropikflyttare, med vintertid främst i södra Afrika, och oktoberfynd är sällsynta i Sverige. Totalt 2 subadulta och en obestämd fågel. Tidigare år har en del adulta observerats, men majoriteten har utgjorts av subadulta fåglar.

Anmärkningsvärt är att ännu ingen ungfågel noterats i Falsterbo trots en del fynd i övriga landet (Wallin & Persson 1993).

Större skrikörn *Aquila clanga*

Den större skrikörnen uppträder generellt ungefär en månad senare än sin mindre släkting i Falsterbo. Den 1 oktober vände en adult över halvön. En fjolårsfågel sågs regelbundet från 6:e till 11 oktober, då den sannolikt sträckte ut. Den sistnämnda dagen noterades även två adulta fåglar, varav den ena sannolikt vände. Tre större skrikörnar är den högsta dagssumman någonsin. Tack vare fem ex de två senaste höstarna stiger medeltalet för tioårsserien till en sträckare. Annars har antalet observerade större skrikörnar i förhållande till mindre minskat i Sverige de senaste tjugo åren (Wallin & Persson 1993). Åldersmässigt fördelar sig de tio örnarna på 3 adulta och 7 subadulta,

men tidigare år har även enstaka ungfåglar noterats i Falsterbo. På den danska sidan var årets enda skrikörn en större den 21 oktober.

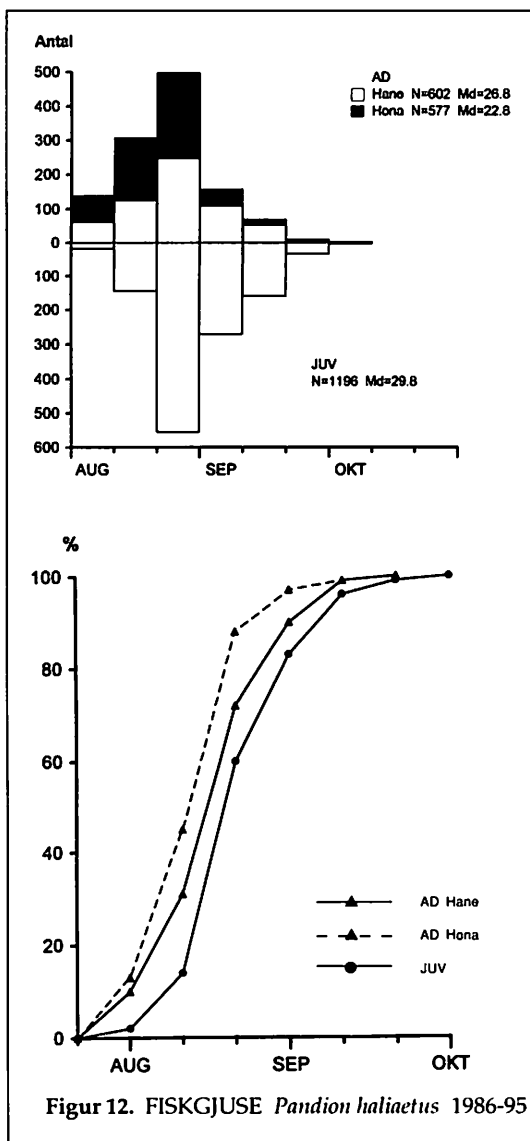
Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Den fina sträckdagen 21 oktober bokfördes en subadult och en juvenil kungsörn. Båda fåglarna sågs sträcka in på den danska sidan. Senare vände en juvenil den 25 oktober. Den lilla, men växande, skånska populationen har ännu inte resulterat i något ökat uppträdande i Falsterbo. Årets två sträckare ligger nära medeltalet (2,5 ex) för hela perioden. Sedan 1940-talet har årssummorna legat på en stabilt låg nivå, medan kungsörnen uppges ha varit betydligt vanligare på halvön under föregående sekel (Rudebeck 1950).

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Enstaka fiskgjusar passerade redan i juli, men antalen var ovanligt låga under de stabila högtrycksförhållandena i augusti. Den enda tvåsiffriga dagssumman var 19 ex den 28 augusti! I stället var antalen i september något högre än normalt. En sen topp i mitten av månaden kulminerade med 17 ex den 17 september. Sedan tog sträcket abrupt slut även om en eftersläntare passerade så sent som den 17 oktober. Totalt 185 gjusar innebär en rejäl nedgång efter en serie ökande årssummor (Tab. 2). Denna får emellertid helt skyllas på dålig koncentration till Falsterbo under sträcktoppen i augusti. Ännu sämre var resultatet vid Stevns, där årssumman stannade på rekordlåga 33 fiskgjusar. Den höga ungfågelsandelen kan delvis vara en följd av en sen sträcktopp, men det är uppenbart att arten för närvarande klarar sig bra i Skandinavien. De gamla honorna kulminerade redan i mitten av augusti medan mediandatum för de gamla hanarna, som en följd av höga septembersiffror, inföll rekordsent (Tab 3). Detta innebär att skillnaden mellan könen var hela 19 dagar. De juvenils sträcktopp inföll mer normalt i slutet av augusti. Hanarna dominerade klart bland de adulta med 54 %, även det troligen en följd av den sena sträcket. Könsfördelningen har annars varierat en hel del mellan åren.

Sammanlagt har 2375 fiskgjusar räknats under tioårsserien. Det samlade materialet

Figur 12. FISKGJUSE *Pandion haliaetus* 1986-95

presenteras i figur 12. Redan i början av augusti är sträcket normalt igång. Det ökar sedan successivt till en markant topp i slutet av månaden då upp till 50 ex räknats på en dag. Ännu i början av september är passagen i full gång, men sedan avtar antalen snabbt och sträcket är i princip över vid oktobers inträde. Tågordningen är liksom hos övriga tropikflytare gamla honor, gamla hanar och ungfåglar, med signifikanta skillnader mellan de olika

kategorierna. Inga fjolårsfåglar har identifierats, vilket stöder uppfattningen att dessa normalt stannar i övervintringsområdet (Cramp & Simmons 1980). Bland de adulta utgjorde hanarna 51 procent, vilket tyder på en jämn könskvot. Ungfågelsandelen under perioden har varierat mellan 26 och 66 procent (Tab. 2). Detta får antas i viss mån spegla häckningsutfallet enskilda år. I hela materialet utgör ungfågarna jämnt 50 procent. Då den genomsnittliga ungproduktion ligger närmare 1,5 än 2 ungar/par (Cramp & Simmons 1980), koncentreras uppenbarligen juvenila i högre grad än äldre fåglar till Falsterbo.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

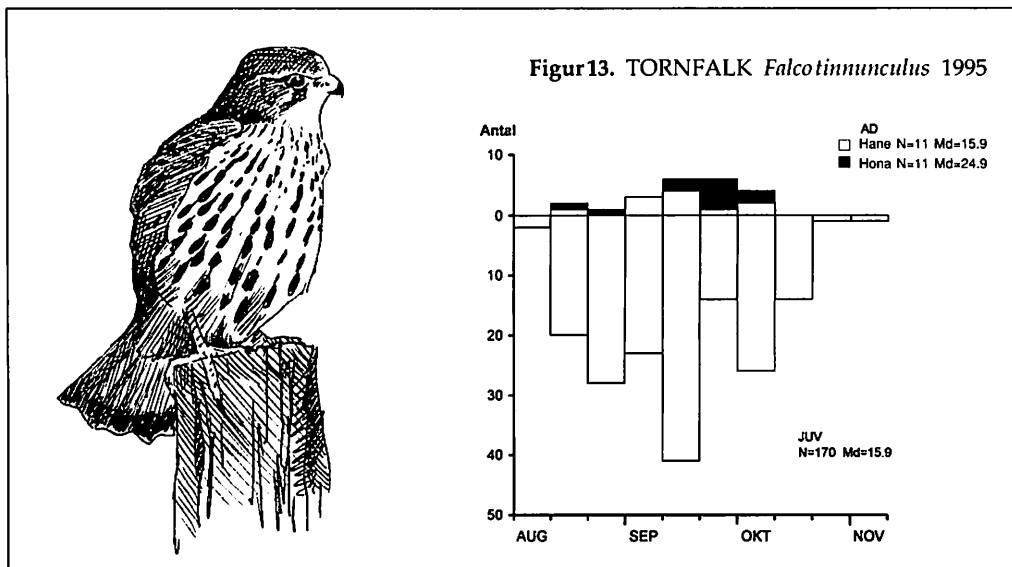
Även tornfalken hade en ovanligt dålig säsong och årssumman på 192 ex är den i särklass lägsta under serien (Tab. 2). Jämn men låg passage registrerades från mitten av augusti och två månader framåt. En mindre topp i mitten av september innehöll även den högsta dagssiffran på blygsamma 16 ex den 20:e. Vid Stevns klint summerades 94 tornfalkar och antalen enskilda dagar skilde sig en hel del från Falsterbos värden.

Totalt endast 22 adulta sträckare är ett nästan osannolikt lågt antal jämfört med ett medeltal på 136 ex de nio första åren. Det var uppenbarligen inte bara i augusti som passa-

gen var osedvanligt låg. Medan mediandatum för hanarna inföll normalt i mitten av september, kulminerade honorna ungefär tre veckor senare än vanligt (Tab. 3). Normalt sträcker honorna, liksom hos flertalet övriga arter, före hanarna. Den helt jämna könsfördelningen kan bero på låga augustisiffror, då honorna oftast överväger något. Som en följd av det låga antalet adulta tornfalkar blev ungfågelsandelen rekordhög med 88 procent. Totalt 170 juvenila utgör dock endast drygt hälften av genomsnittet för de första nio åren. Sannolikt kommer en stor del av de falkar som passerar Falsterbo från norra Skandinavien. De minskande totalsiffrorna på senare år skulle kunna betyda att bristen på utpräglade gnagarår i norr haft en negativ inverkan även på tornfalken. Det mesta hänger dock sannolikt på sträckvärdet enskilda höstar.

Aftonfalk *Falco vespertinus*

De första nio årens räkningar resulterade i endast nio aftonfalkar fördelade på fyra säsonger (Tab. 2). Inte sedan hösten 1979 har några större antal noterats i Falsterbo. Ett inflöde under hösten 1995 resulterade emellertid i ovanligt många fynd i södra Sverige. Vid Nabben sågs den första ungfågeln 13 augusti. Den följdes av en hane vid Flommen 22 augusti. Under en period med ostvindar i

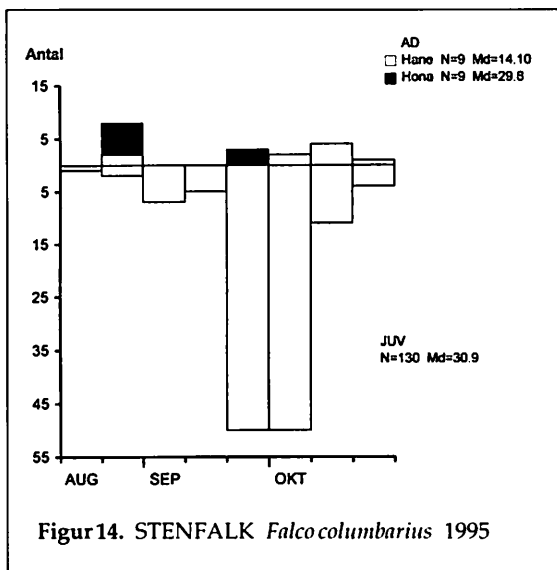
mitten av september sträckte sedan sammanlagt 4 ungfåglar vid Nabben 13-21.9. Däremot noterades inga aftonfalkar vid Stevns på den danska sidan. Arten kännetecknas av invasionsliknande inflöden och i samband med sådana har vissa år 100-tals fåglar noterats vid Skagen på Jyllands nordspets, såväl vår som höst (Olsen 1992).

Ungfågeln överväger stort bland höstfynden i Falsterbo, med 87 procent av periodens 15 sträckare. De övriga två var hanar som sågs i augusti, medan mediandatum för ungfågeln ligger i början av september.

Stenfalk *Falco columbarius*

Redan i slutet av juni sågs, enligt Fågelstationens dagbok, en stenfalk på halvön, kanske en kringströvande yngre fågel. Annars brukar de första fåglarna inte dyka upp förrän i mitten av augusti. Höstens sammanlagt 11 ex, främst adulta, i denna månad är fler än normalt. Dessa tidiga sträckare har sannolikt misslyckats med häckningen. I september var antalet blygsamma fram till månadens två sista dagar, då 17 respektive 18 ex räknades. Sträcktoppen varade över första oktoberdekaden, men sedan minskade antalet snabbt och inga fåglar noterades efter den 24 oktober. Stenfalken sällar sig till den grupp av rovfåglar som hade en dålig säsong och sammanlagt 148 sträckare är den lägsta årssumman hittills (Tab. 2). Inga tydliga populationstrender kan spåras under tioårsserien. På den danska sidan summerades låga 51 ex, och dagssummorna avvek som vanligt en hel del från Falsterbos.

Sammanlagt 18 adulta fåglar, med jämn könsfördelning, innebär att ungfågeln likasom tidigare dominerade stort (Tab. 2). Uppenbarligen skyggar de juvenila falkarna mer för havet och koncentreras i högre grad till Falsterbo. I samband med hårda västvindar besökte jag Hovs hallar den 20 oktober. Trots rådande väderlek sträckte här en del stenfalkar. Åldersfördelningen var emellertid slående olik Falsterbos med 8 hanar, 2 honfärgade och 3 obestämda. Detta visar att stenfalken är mer benägen än andra rovfåglar att sträcka i

Figur 14. STENFALK *Falco columbarius* 1995

frisk motvind, men antyder också att de gamla hanarna är mindre vindkänsliga än åtminstone ungfågeln. Det skulle även kunna tolkas som att fler hanar sträcker vid Hovs hallar jämfört med Falsterbo. Det begränsade antalet adulta gav mediandatum för honorna redan i slutet av augusti medan hanarna kulminerade i mitten av oktober. Resultat från tidigare år pekar åt samma håll även om skillnaderna inte är så extrema (Tab. 3). Ungfågelnas mediandatum inföll ovanligt sent och normalt ligger sträcktoppen tidigare i september.

Lärkfalk *Falco subbuteo*

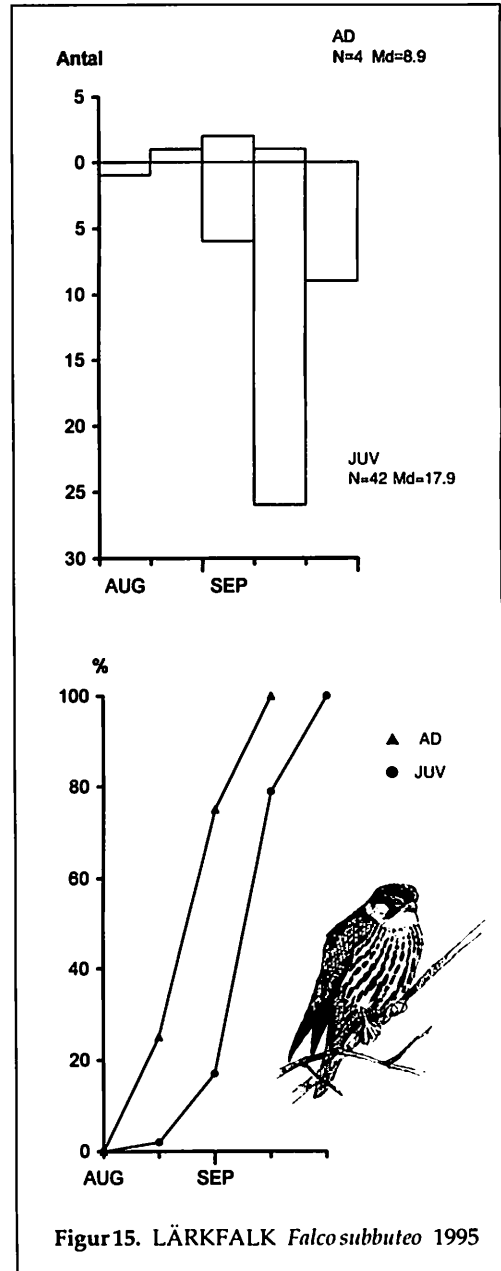
Totalt 46 lärkfalkar överträffar medeltalet för hela serien med två fåglar (Tab. 2). I skarp kontrast räknades endast 2 ex vid Stevns mot 10-15 ex i normala fall. Redan den 1 juli såg fågelstationspersonalen en gammal fågel lämna landet, vilken dock inte räknats med i årssumman. Endast två fåglar i augusti är extremt dåligt. Septembersiffrorna var emellertid bättre med framförallt en koncentrerad passage i samband med ostvindar 15-21 september. Som mest räknades 7 ex den 17:e trots mulet väder med regnskuror och frisk ONO vind. Dylik väderlek brukar normalt inte ge något rovfågelsträck i Falsterbo. Ovanligt stora antal lärkfalkar längs hallandskusten i mit-

ten av september (Vår Fågelvärld) och ett samtidigt inflöde av aftonfalkar tyder på att falkarna åtminstone delvis kom från andra sidan Östersjön. Passagen fortsatte månaden ut för att sedan ta abrupt slut. Tack vare påspädningen österifrån var lärkfalken en av de få arter som upprådde i normalt antal.

Mediandatum för de adulta inföll på grund av dåligt augustisträck inte förrän 8 september och även ungfåglaorna kulminerade ovanligt sent nio dagar senare (Tab. 3). Som vanligt var dock skillnaden i sträcktid mellan åldersklasserna utpräglad. En ovanligt hög ungfågelsandel (Tab. 2) kan delvis förklaras av den sena sträcktoppen, då de adulta generellt flyttar tidigare på säsongen. Antalet sträckare har varit förhållandevis konstant de senaste åren, vilket skulle kunna tolkas som att beståndet är stabilt. Med en beräknad totalpopulation på 1000 par i Sverige (SOF 1990) är dock koncentrationen till Falsterbo mycket låg.

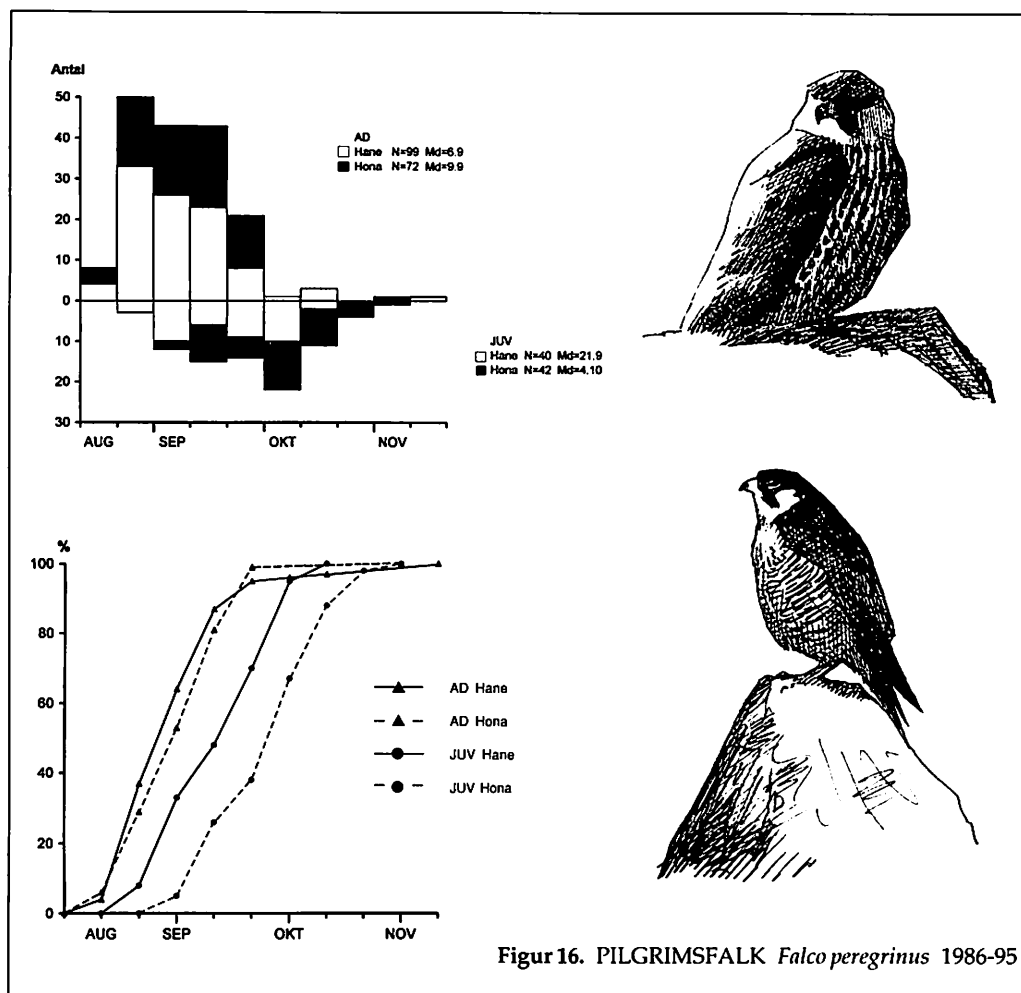
Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Den första pilgrimsfalken bokfördes den 15 augusti, vilket är relativt tidigt. Liksom för flertalet andra arter var uppträdandet i augusti magert med totalt fem fåglar. En jämn passage registrerades under hela september. Totalt räknades 16 ex men ingen dagssiffra översteg två. I oktober sträckte 6 pilgrimsfalkar spridda över månaden, men bilden komplicerades något av stationära ungfåglar på Måkläppen kortare perioder. Säsongen avslutades med 1 ex den 2 november. Totalt 28 pilgrimsfalkar ligger något över medeltalet för hela serien (Tab. 2). Då arten ökat successivt får resultatet ändå sägas vara förhållandevis lågt som en följd av låga antal främst under början av sträckperioden. Vid Stevns bokfördes endast tre insträckande, men ingen av dessa sågs i Falsterbo! Pilgrimsfalken sträcker på bred front och är inte särskilt väderkänslig. Den är en av få rovfåglar som ses under stormdagar i Nordvästskåne. Ungfågelsandelen var något lägre än genomsnittet, men variationen mellan olika år har varit rätt stor (Tab. 2). Mediandatum inföll i ordningen gamla honor, gamla hanar, unga hanar och unga honor (Tab. 3). Skillnaderna mellan de adulta åldersklasserna var endast en dag, medan de juvenila var separerade med över två

Figur 15. LÄRKFAK *Falco subbuteo* 1995

veckor. Hanarna dominerade klart i det begränsade materialet och utgjorde 62 procent av de äldre och 57 procent av ungfåglaorna. Könbestämningen grundar sig ofta enbart på storleken, vilken inte alltid är lätt att bedöma på avlägsna fåglar. Det samlade tioårsmaterialet

Figur 16. PILGRIMSFALK *Falco peregrinus* 1986-95

omfattar 253 falkar (Fig. 16). Sträcket drar inte igång rejält förrän i slutet av augusti. Det ligger sedan på en hög nivå fram till mitten av september för att sedan avta successivt fram till mitten av oktober, samtidigt som andelen ungfåglar ökar. Senhösten bjuder normalt endast enstaka sträckare. Pilgrimsfalken är den enda art där hanarna generellt sträcker före honorna i Falsterbo. Skillnaden i mediandatum mellan könen var tre dagar för de adulta falkarna och 13 dagar för ungfågla. Ingen av dessa differenser är dock ännu, som förhållandet mellan unga och gamla fåglar, signifikant. Bland de vuxna falkarna dominerade hanarna klart med 58 procent, medan könsfördelningen var

jämnare bland de juvenila (49 % hanar). Ungfågelsandelen på 33 procent är betydligt lägre än för de mindre falkarterna. En genomsnittlig produktion på strax över en unge/häckande par (Newton 1979, Cramp & Simmons 1980) skulle innebära att adulta och juvenila koncentreras till Falsterbo i ungefär lika hög grad. Detta är något förvånande för en art som är så god flygare och oftast använder sig av aktiv flykt under sträcket.

Referenser

- Cramp, S. & Simmons, K. E. L. (eds.) 1980. The Birds of the Western Palearctic, vol. 2. Oxford University Press, Oxford.
- Forsman, D. 1995. Field identification of female and juvenile Montagu's and Pallid Harriers. - *Dutch Birding* 17:41-54.
- Kjellén, N. 1988. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön höstarna 1986 och 1987. - *Anser* 27:99-116.
- Kjellén, N. 1992. Differential timing of autumn migration between sex and age groups in raptors at Falsterbo, Sweden. - *Ornis Scandinavica* 23:420-434.
- Kjellén, N. 1994. Differences in age and sex ratio among migrating and wintering raptors in Southern Sweden. - *Ark.* 111:274-284.
- Kjellén, N. 1995. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1994. - *Anser* 34:85-104.
- Kjellén, N. 1996. Projekt Glada - Årsrapport 1995. - *Anser* 35:17-25.
- Neideman, C. & Schönbeck, E. 1990. Erfarenheter från 10 års ringmärkning av fångade duvhökar. - *Anser* 29:245-260.
- Newton, I. 1979. Population Ecology of Raptors. - Poyser, Berkhamsted.
- Olsen, K. M. 1992. Danmarks Fugle - en oversigt. Dansk Ornitologisk Forening, København.
- Rudebeck, G. 1950. Studies on Bird Migration. *Vår Fågelvärld*, Suppl. 1.
- Schifferli, A. 1967. Vom Zug schweizerischer und deutscher Schwärzer Milane nach Ringfunden. - *Orn. Beob.* 64:34-51.
- SOF. 1990. Sveriges Fåglar. 2:a uppl. Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.
- Tjernberg, M. & Rytman, H. 1994. Bivräkens *Pernis apivorus* överlevnad och beståndsutveckling i Sverige. - *Ornis Svecica* 4:133-139.
- Tyrberg, T. 1994. Fågelrapport för 1993. - *Vår Fågelvärld* Suppl. 21:51-99.
- Tyrberg, T. 1995. Fågelrapport för 1994. - *Vår Fågelvärld* Suppl. 22:67-122.
- Wallin, M. & Persson, H. 1993. Sällsynta örnar på Öland. - *Calidris* 22:100-110.

Summary

For the tenth year in succession the migration of raptors over the Falsterbo peninsula was studied daily from August 1 until November 20. The results from 1986-1994 have been published annually in *Anser* (Kjellén 1995 and earlier), while a summary of the results from the first five years was published in *Ornis Scandinavica* (Kjellén 1992). The purpose was to investigate differences in migration patterns between ages and sexes in the various species. At least one mobile observer was counting as close to the passage of migrants as possible.

The figures from 1995 are presented in Table 1, while Table 2 gives annual totals and the percentage of juveniles for the whole ten-year period. Table 3 presents median dates for different categories during the period. In the figures the material for each species is presented in 10-day periods. If the number of identified birds was sufficient, unidentified individuals were divided between age and sex groups in proportion to the percentages of the latter. Adults and juveniles, and sometimes the sexes, have been separated in the figures. The median date (Md) is given for each category together with the number of counted individuals (N). In most cases a cumulative diagram shows the total percentage of various categories having migrated at a certain time. In a few species the figures present the complete material from the whole ten-year period.

After a cold beginning southern Sweden experienced its second successive extremely warm summer. During the constant high pressure conditions in August raptor migration at Falsterbo was unusually poor. Also in September numbers were below average in most species, while a warm October produced some impressive peak days. A cold spell in the beginning of November caused a small migration peak, but after this numbers were very low. In total it was the poorest season so far during the study (Table 2), primarily due to low concentrations at Falsterbo in the prevailing weather. In many species the median dates were later than normal, due to the low numbers during the first part of the autumn.

Adult Honey Buzzards as usual showed a marked peak in late August, with 84 % in just three days. The proportion of juveniles (6 %) is only half of the average for the whole ten-year period. Honey Buzzard is the only species with a clear negative trend at Falsterbo at the moment. A total of 66 Black Kites during the study indicates that adults migrate well ahead of juveniles as in other tropical migrants (Fig. 2). Although the annual total is lower than last year, 191 migrating Red Kites on 11 October constitute a new daily high, and the population increase continues. The majority of migrants at Falsterbo are juveniles, while most adults are residents. Another species doing well is the White-tailed Eagle, with small but increasing numbers at Falsterbo. In the whole material there is no difference in the timing between different age categories (Fig. 4). The number of Marsh Harriers was comparatively low (Table 2) and due to a late migration peak males dominated among adults. The Hen Harrier had another poor season and the trend is decreasing, possibly due to a lack of peak rodent years in northern Scandinavia since 1982. In spite of this year's low total, the Swedish population of Montagu's Harrier is slowly increasing. A total of 87 birds in the period is presented in Figure 7. No significant differences in timing can be found in the material, although the normal order tends to be: females, males and juveniles. One reason for the lack of difference between the sexes is the high proportion (50 %) of second year birds among the males. These younger males probably have not bred during the year, and they show a three-day earlier median date compared to older males.

Buzzard. Photo: Jan Elmelið/N.

The Goshawk has the latest passage of all raptors with 38 % of the migrants in November. The few adults have a significantly later peak compared to the juveniles. Among both age categories there is a clear dominance of the smaller males, probably due to them being less competitive on the breeding grounds. As usual nowadays the Sparrowhawk was the most common raptor, but the total was well down from last year's all time high (Table 2). The proportion of juveniles has been steadily high all through the period. During the late September peak high numbers of Common Buzzards were reported to cross the Sound further north, resulting in low numbers at Falsterbo. In October, however, there were three good days with 1500-3200 migrants. The relatively low proportion of juveniles in spite

of a late migration peak may indicate a rather poor breeding season. Rough-legged Buzzard was one of the few species not having a poor season. Most of the migration took place in October, but it was less concentrated to a few peak days than the migration of the Common Buzzard. The whole material of slightly more than 9000 birds is presented in figure 11. Peak days can occur from late September until mid October, but the passage is usually more concentrated in a single year. The migration order is second-year birds, adult females, adult males and juveniles. Although the differences in median dates are not that large, they are all significant due to the large numbers involved. The sex ratio among the adults was even with 51 % males.

Golden Eagle nowadays breeds in Scania, but numbers at Falsterbo remain very low. Migration of Ospreys in August was well below average, resulting in a low total (Table 2). The combined material from the ten years shows a pronounced peak in late August (Fig. 12). Like in other tropical migrants females leave ahead of males and adults before juveniles. Differences between the categories are all significant. Males dominated slightly among the adults with 51 % and half of the migrants were juveniles. The Kestrel showed the lowest total so far (Table 2), only 22 adults being an extremely low figure. Also Merlin occurred in

numbers below average, while the Hobby did better, primarily due to a peak of migrants during easterly winds in the middle of September. In all three small falcons the dominance of juveniles was as usual very pronounced, showing that young birds are more concentrated at Falsterbo. The Peregrine is clearly increasing in Fennoscandia at the moment, reflected by generally increasing numbers at Falsterbo (Table 2). However, as in many other species, this year's figures were fairly low, as was the proportion of juveniles. A total of 253 birds in the ten-year period are presented in figure 16. The migration peak lasts a month from late August onwards and after this numbers decrease through October. Adults pass well ahead of juveniles. In both age categories, contrary to all other raptors, males generally migrate ahead of females at Falsterbo, but in the fairly small material these differences are not yet statistically significant. Males dominated among the adults, while the sex ratio was more even in young birds. A juvenile proportion of 33 % would indicate that adults are more concentrated to Falsterbo than in the smaller falcons.

Rarities during the autumn included Short-toed Eagle, Spotted Eagle, Lesser Spotted Eagle, Pallid Harrier and Red-footed Falcon.

Nils Kjellén, Ekologihuset, S-223 62 Lund

Teckningar: Peter Elfman